

Förbandsbesöksrapport Sjöstridsskolan SSS

2 november 2023

Pliktrådet

Enligt förordning 2017:1249 utgör Pliktrådet det centrala medinflytandeorganet för totalförsvarspiktiga under grundutbildning. Pliktrådet, som består av fem värnpliktiga väljs på den årliga Värnpliktskongressen, företräder samtliga värnpliktiga och bedriver intresse- och rättighetsbevakning för deras räkning. Förbandsbesök är en viktig del i Pliktrådets löpande verksamhet.

Rapporten

I rapporten redovisas de intryck som gavs vid besöken. Den belyser såväl brister och utmaningar som det som fungerar väl och annat som bidrar till positiv utveckling på förbandet. Genom detta uppmuntras andra förband att ta efter goda exempel och gemensamt arbeta för att utveckla verksamheten i enlighet med utbildningens mål och främja goda utbildningsförhållanden.

Innehållet i rapporten har kommunicerats med berört förband, som har lämnat synpunkter på dess innehåll. Den utgör också en dialog med besökt förband, som får möjlighet att åtgärda fel och brister som följs upp under ett andra besök. Därefter kommer rapporten att delges berörd LMA via Pliktrådet, samt relevanta funktioner inom Försvarsmakten. Rapporten publiceras även på www.pliktradet.se samt delges media, riksdagen och Regeringskansliet. Rapporten reflekterar Pliktrådets syn på verksamheten

Rapporten ligger till grund för den slutrapport som Pliktrådet författar under kvartal två.

Pliktrådets besökare:

Isak Andersson

Annie Hugosson

Information om förbandet

Förbandet är beläget på marinbasen inne i Karlskrona stad samt på Kungsholmen som är beläget cirka 30 minuter båtutur från marinbasen. Förbandet bedriver värnpliktsutbildning på båda platserna. Förbandet utbildar två kompanier, ett på vardera utbildningsplatsen. Förbandet utbildar i år cirka 320 värnpliktiga. De värnpliktiga vid förbandet påbörjar sin utbildning i flera omgångar under året.

Sammanfattning av rapporten

Pliktrådets huvudsakliga erfarenheter från besöken som har kommunicerats till SSS. I rapporten kommer vi främst behandla punkterna nedan. Det är punkter som Pliktrådet önskar förbandet fortsätter med samt tar itu med:

- Försvarshälsan vid förbandet använder inte sjukmönstringslappar och informationen från försvarshälsan sprids inte i alla befälslag. Pliktrådet uppfattar att detta leder till ytterligare skador hos de värnpliktiga.
- Pliktrådet fick under besöken ta del av att en värnpliktig ska ha blivit knuffad av ett befäl. Pliktrådet uppmanade under besöken förbandet att utreda händelsen.
- Under besöken uppfattade Pliktrådet också att belastningstrappan, som används, ibland brister i de fall då en värnpliktig är skadad.
- Förbandet ger "onsdagspermis" till de värnpliktiga vid Kungsholmen som annars hade haft en mycket begränsad fritid.

Punkterna kommer att följas upp under nästkommande besöket.

Arbetsmiljö & säkerhet

Pliktrådet uppfattade under besöken att de skyddsassistenterna som påbörjade grundutbildningen i ett tidigare skede fick utbildning i rollen cirka tre månader in i värnplikten. Pliktrådet anser att detta är för sent och problematiskt. Pliktrådet delgav under besöken denna uppfattning till förbandsledningen som förstod Pliktrådets synpunkter och ska säkerställa att så inte blir fallet nästa år.

Skyddsassistenterna delgav Pliktrådet att de upplevde att de fick utbildningen under en intensiv period, mitt under en skarpskjutningsvecka. Det var många av de som Pliktrådet träffade som berättade att de inte kände att de lärde sig så mycket under utbildningen. Skyddsassistenterna berättade däremot att de har tillgång till utbildningen digitalt. Pliktrådet anser att det är negativt att placera utbildningen under en intensiv period, men ser positivt på att de värnpliktiga har tillgång till utbildningen digitalt.

Försvarshälsan

På andra förband brukar Försvarshälsan använda en sjukmönstringslapp som de värnpliktiga fyller i och visar för befälet vid sjukmönstring. Därefter visar de värnpliktiga lappen på Försvarshälsan. De får efter medicinsk hjälp en bedömning av försvarshälsan, denna bedömning brukar försvarshälsa summera på sjukmönstringslappen. Denna lapp är tredelad. En lapp behåller försvarshälsan, en lapp behåller den värnpliktiga och den sista lappen går till befälet. På Försvarshälsan på Sjöstridsskolan har man valt att inte använda dessa lappar.

Försvarshälsan på Sjöstridsskolan informerade Pliktrådet att detta beror på att de anser att detta bryter mot patientsekretesslagen samt att den värnpliktiga inte vet vad den går med på när den går med på att Försvarshälsan skriver en lapp. Försvarshälsan vill att den värnpliktiga själv ska äga ansvaret och rätten att föra den dialogen med befäl. Om individen inte är bekväm med detta erbjuder Försvarshälsan trepartssamtal där den värnpliktiga, befälet och Försvarshälsan diskuterar vad den värnpliktiga kan och inte kan göra.

De värnpliktiga uppskattar trepartssamtalen och tycker det kan vara skönt att prata om vad de kan och inte kan göra med både befäl och sjukvården. De värnpliktiga delgav däremot Pliktrådet att det som tas upp i trepartssamtal kommuniceras inte alltid till hela befälslaget. När en värnpliktig valt att inte ha ett trepartssamtal uppfattade Pliktrådet att skadan inte heller alltid spreds inom befälslag.

Pliktrådet diskuterade saken med de förtroendevalda på förbandet och uppfattade att både de som haft trepartssamtal och de som valt att inte ha det var eniga i frågan om sjukmönstringslappar. De värnpliktiga önskar att få en sjukmönstringslapp, då det blir en trygghet för individen stressade situationer. Pliktrådet uppfattade att det vid förbandet är värnpliktiga som inte vill sinka gruppen och väljer att bära packning, trots att de efter den bedömning de fått från försvarshälsan inte bör bära. Pliktrådet uppfattade också att de förtroendevalda tror att en sjukmönstringslapp hade varit en lösning på problemet.

Försvarshälsan använder också digitala möten som ett komplement till de fysiska besöken. Pliktrådet uppfattade under besöken att detta fungerar väl och ser positivt på att försvarshälsan fortsätter med detta. Det är däremot viktigt att denna lösning inte resulterar i att individen får sämre vård.

Pliktrådet anser att det är underligt att Försvarshälsan hävdar att en värnpliktig inte vet vad den går med på när det gäller sjukmönstringslappar, men däremot förväntar sig att den värnpliktiga ska stå på sig och redovisa sin skada muntligt för befäl. Pliktrådet vill starkt uppmana försvarshälsan att börja nyttja sjukmönstringslappar.

Pliktrådet ser däremot positivt på trepartssamtal som en metod för att diskutera skador/ohälsa av särskild karaktär. Det ger goda förutsättningar för en individanpassad utbildning och kan säkerställa att värnpliktiga kan vara med så mycket som möjligt under utbildningen utan att riskera att skada sig i onödan.

Pliktrådet vill också starkt uppmana förbandet att säkerställa att det finns en fungerande rutin för hantering och överspridning av försvarshälsans bedömning inom befälslagen. Detta för att undvika att värnpliktiga skadas ytterligare.

Fysisk belastning

Pliktrådet uppfattade under besöken att en belastningstrappa följs vid förbandet.

De värnpliktiga delgav däremot Pliktrådet att belastningstrappan släpps när det är någon i gruppen som har skadat sig. Då får någon annan i gruppen bära dubbel packning. I ett tidigt skede av utbildningen är detta problematiskt då det kan och brukar leda till fler belastningsskador i gruppen. Pliktrådet uppmanar förbandet att säkerställa att det finns rutiner för hantering av skadades packning som inte medför att andra värnpliktiga skadas.

På 2: a GU-kompaniet blandar man mellan BU och GU, de värnpliktiga upplever att detta ger orimlig belastning. Träning hela veckan för att sen ha mer träning under helgerna. De värnpliktiga har lyft detta men upplever inte att kurschefen tar det på allvar. Pliktrådet uppfattar att orsaken till problemet är bristande kommunikation mellan kurschef och ordinarie plutonchef.

Psykisk hälsa

De förtroendevalda vid förbandet delgav under besöken att de har tillgång till en god mängd stödfunktioner. De upplevde att de visste vem de kunde kontakta om de hade behov av stöd.

De värnpliktiga upplever dock att psykologen på försvarshälsan väldigt snabbt slänger ut diagnoser, istället för att prata om faktiska bakomliggande anledningen till besöken. De värnpliktiga berättade under besöken att detta inte känns som ett proffsigt sätt att hantera den som söker vård.

Attityder & jargong

Plikträdet uppfattade under besöken att det överlag råder en god jargong på Sjöstridsskolan. Däremot tog Plikträdet del av att de värnpliktiga uppfattar att termer som "zigenarläger" ibland används. Ett befäl ska också ha sagt att "Det finns tre sorters eld, den minsta – indianeld, den mittemellan – vit mans eld och sen den största elden - fänrikeld".

Plikträdet uppfattade att det är enskilda befäl som uttrycker sig på detta sätt och att problematiken med befälens jargong ska vara känt på berört kompani.

Plikträdet tog under besöken även del av att ett befäl ska ha knuffat en värnpliktig. Detta ser Plikträdet mycket allvarligt på och uppmanade under besöken förbandschefen att utreda händelsen. Förbandet har efter besöket meddelat att händelsen är utredd och att samtliga parter är nöjda över utfallet och har lämnat detta bakom sig.

Avbruten utbildning

Plikträdet tog under besöken del av att det var tre värnpliktiga som har behövt avbryta sin utbildning.

Boendemiljö & vistelseutrymmen

Plikträdet uppfattade under besöken att det generellt är goda boendemiljöer. Plikträdet uppfattade också att utseendet på logement varierar ute på Kungsholmen. Plikträdet tog också del av att det saknas duschdraperier i ett av duschutrymmena, detta ser Plikträdet mycket allvarligt på. Plikträdet uppmanade under besöken förbandet att åtgärda duschdraperierna.

Materiel & personlig utrustning

Plikträdet uppfattade under besöken att materielläget vid förbandet överlag var bra. De värnpliktiga hade vid besöken börjat få ut nya skyddsglasögon och de värnpliktiga kvinnorna har fått pengar för att köpa ett antal BH på stan.

Däremot uppfattade Plikträdet att det var brist på storlekar till avbärarbältet till stridsvästen och att de värnpliktiga vid förbandet inte visste om att det gick att få in en mindre storlek. Plikträdet uppfattar också att de kvinnliga värnpliktiga var missnöjda med de trosorna som de fått ut, de hade dock fått ut ett par av en modell med längre ben som var uppskattat.

Plikträdet uppfattade även att det var många värnpliktiga som hade fått ut fel storlek på permissionsuniformen vid besöken.

Pliktrådet uppmanade under besöken förbandet att säkerställa att de värnpliktiga får tillräcklig utbildning i anpassningen av utrustningen.

Meningsfull utbildning

De värnpliktiga vid Sjöstridsskolan får varsin Ipad som de kan nyttja till att studera på kvällarna. Pliktrådet uppfattade under besöken att detta är mycket uppskattat av de värnpliktiga, däremot kan studietjänsten ibland upplevas komplicerad och det kan vara svårt att hitta rätt material. Pliktrådet föreslog under besöken att befäl och instruktörer börjar specificera var nämnt material går att hitta i studietjänsten.

Medinflytande

Pliktrådet uppfattade under besöken att medinflytandet överlag fungerar bra vid förbandet. Däremot uppfattade Pliktrådet att de värnpliktiga kvinnorna upplever att de inte får tillräckligt med stöd för NVK. Vid något möte hade de enbart fått ett protokoll och sedan lämnats utan ytterligare instruktioner. Pliktrådet uppmanar förbandet att säkerställa att de värnpliktiga kvinnorna får de stöd som de känner att de behöver i nätverket.

Pliktrådet tog också del av att de värnpliktiga kvinnorna som är ute på Kungsholmen ska ha haft NVK-möten på onsdagskvällar, samma kväll som de värnpliktiga har "onsdagspermis". De värnpliktiga kvinnorna behöver då välja mellan ett NVK-möte och en ledig kväll på stan. Detta uppmärksammade Pliktrådet förbandschefen om, som Pliktrådet uppfattade dela Pliktrådets åsikt om att detta inte är en bra lösning.

Förbandet har efter besöket meddelat Pliktrådet att problematiken med NVK ska åtgärdas inför nästa års inryck.

Information & mönstring

Pliktrådet uppfattade under besöken att cirka 50 % av de värnpliktiga upplevde att informationen de fick vid mönstring stämde överens med deras nuvarande befattning. Pliktrådet uppfattade att det fanns en oro hos de värnpliktiga som bytt befattning från basskyddssoldat till basskyddsäkerhetsoldat. Pliktrådet uppfattade att de var rädda att de högre fysiska kraven i deras nya befattning skulle leda till att deras kamrater skadar sig under utbildningen.

Pliktrådet uppfattade också att det fanns ett missnöje hos andra värnpliktiga som upplevde att de fått en annan befattning än den de mönstrade till. En kock ska vid Plikt- och prövningsverket ha blivit lovad att den inte skulle behöva vara på fartyg, för att nu gå mot att utbildas på ett fartyg.

Pliktrådet uppmanar förbandet att arbeta med befattningsbeskrivningar och att beställa värnpliktiga mot det som faktiskt ska utbildas.

Pliktrådet blev delgivna att värnpliktiga som ska bli sjukvårdare uppfattat att de ska genomföra resterande del av grundutbildningen i Ronneby, Pliktrådet uppmanar förbandet att säkerställa att de värnpliktiga som berörs skriftligt får godkänna ändringen av utbildningsort om så är fallet.

Meningsfull fritid

Plikträdet uppfattade under besöken att de värnpliktiga vid Sjöstridsskolan som bor på marinbasen har goda förutsättningar till en meningsfull fritid. Detta baserat på närheten till Karlskrona centrum.

De värnpliktiga som bor och utbildas ute på Kungsholmen uppfattades under besöken också ha goda förutsättningar för en meningsfull fritid. Detta trots att de bor ute på en ö. På ön har de värnpliktiga tillgång till ett Soldathem. De värnpliktiga som utbildas på Kungsholmen får också varje vecka "onsdagspermis" och får med båt åka in till Karlskrona.

Resor

På Sjöstridsskolan använder man så kallade "värnpliktsbussar" som går i ett antal olika busslinjer. Dessa uppfattar Plikträdet vara uppskattade av majoriteten av de värnpliktiga, men däremot uppfattar Plikträdet att vissa linjer är mindre uppskattade av de värnpliktiga.

Förbandsledningen delgav under besöken att den bussfirma som tidigare nyttjats hade gått i konkurs och att de skulle se över de rutter som de värnpliktiga var missnöjda med.

Soldathem

Vid förbundet finns det två olika lokaler för soldathemmet, den ena ute på Kungsholmen och den andra inne i Karlskrona centrum. Plikträdet uppfattade att soldathemmet är mycket uppskattat ute på Kungsholmen och flitigt används som ett vardagsrum av de värnpliktiga. Detta trots att lokalen är under renovering. Däremot uppfattade Plikträdet att Soldathemmet inne i centrala Karlskrona knappt används av de värnpliktiga, detta då det ska vara knepigt att hitta dit och att det bedrivs annan verksamhet i samma byggnad. Plikträdet tog bland annat del av att värnpliktiga som skulle till soldathemmet i Karlskrona en gång behövt gå rakt genom en pågående begravningsceremoni.

Övrigt

De värnpliktiga som utbildas ute på Kungsholmen hade vid besöken inte fått riktiga namnbrickor. Det uppfattade Plikträdet bidra till en frustration hos de värnpliktiga. Det upplevs underligt att individen inte kan få en ordentlig namnbricka, när alla andra vid förbundet har det.

Situationen på Försvvarshälsan är mycket komplex och helt klart unik. Plikträdet hoppas att vi i denna rapport har förmedlat vår uppfattning på ett nyanserat och konstruktivt sätt. Plikträdet anser att situationen bör utredas vidare.

Avslutning

Pliktrådet genomförde tre besök vid Sjöstridsskolan då Pliktrådet bedömde att det första besöket inte var tillräckligt. Vid det andra besöket var inte Förbandschefen på plats, utan då träffade Pliktrådet enbart värnpliktiga. Vid de tredje besöket presenterades Pliktrådets synpunkter och erfarenheter för förbandsledningen. Pliktrådet vill tacka förbundet för det dynamiska samarbetet vid bokningen av vårt andra förbandsbesök. Pliktrådet vill särskilt tacka de förtroendevalda vid förbundet, LMA Mikael Kockum och förbandsledningen för goda samtal och diskussioner. Pliktrådet hoppas att vi genom denna rapport har förmedlat våra erfarenheter från besöken på ett granskande, men konstruktivt sätt.

Isak Andersson
Förbandsansvarig SSS

070-848 59 79

isak.andersson@pliktradet.se